

Att designa frågor och svarsalternativ

Statistics Sweden

Statistiska centralbyrån

Fredrik Scheffer
Enheten för Mätteknik
Processavdelningen
SCB

Frågorna är viktiga!

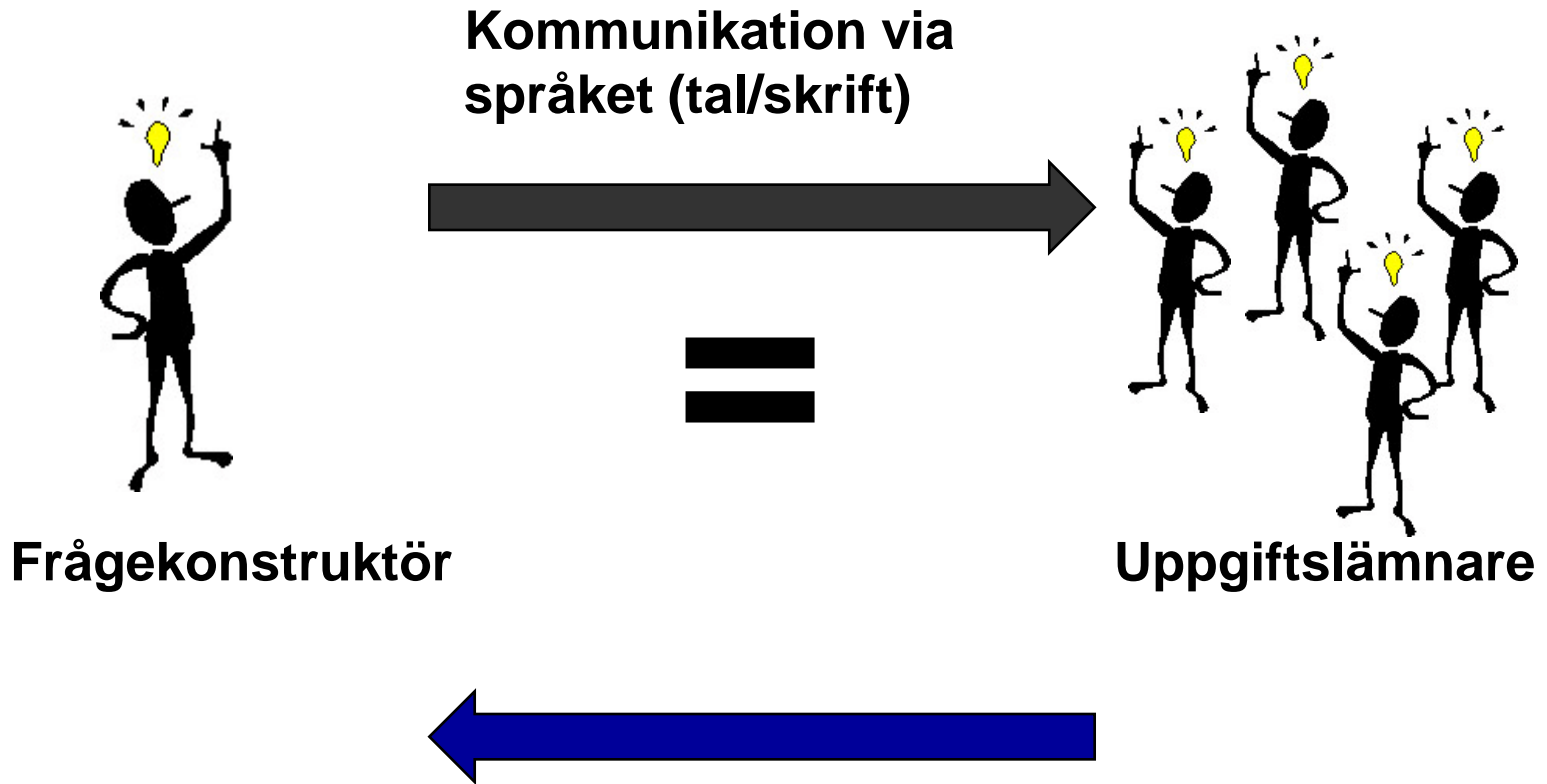
Jag förstår inte vad de menar i den där frågan. Jag chansar på något....

De där uppgifterna finns inte i den enheten i våra system

Det där vill jag *inte* svara på. Jag hoppar över frågan...

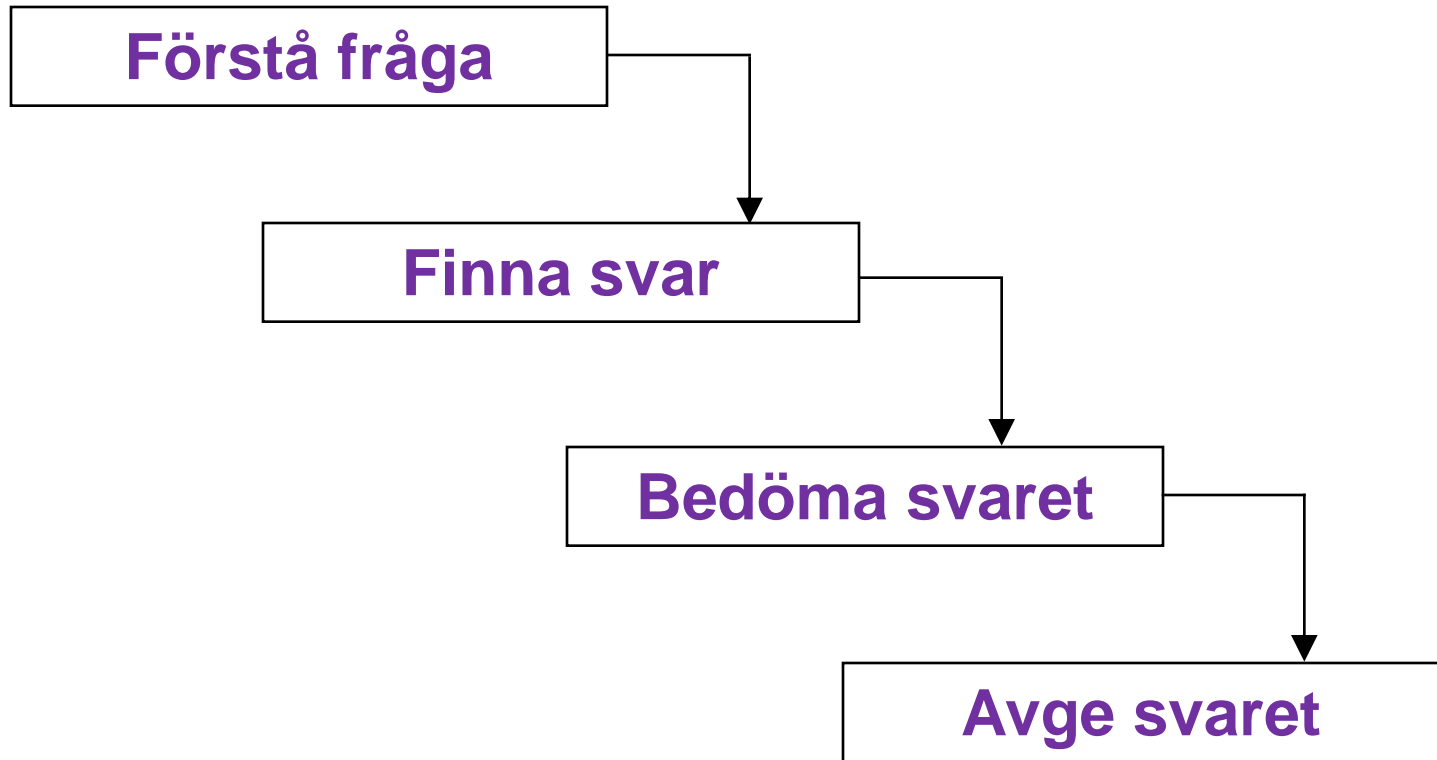

Frågeblanketten - kommunikation

Svarsprocess

CASM-modellen/4-stegs modellen

Frågekonstruktion

- Frågan ska vara: enkel, kort, rak och begripligt formulerad.
- Frågan ska förstås av **ALLA!**
- Frågan ska vara neutral.

Tre frågetyper att fundera kring

- Direkta frågor/faktafrågor
- Attitydfrågor
- Påståendefrågor

Direkta frågor

Hur många barn har du?

Inga

1

2

3

4

...

**Barn?
Räknas sambos barn?
Måste de vara hemmaboende?
Ingår de som är över 18 och myndiga?**

”Hur många barn har du?”

Definierad fråga?

Läser du kvällstidningar?

- 1 Ja
- 2 Nej

Definierad fråga?

Brukar du läsa kvällstidningar minst 5 dagar i veckan? (eller någon gång/Hur ofta ...)

- 1 Ja
- 2 Nej

- 1 Varje dag
- 2 Ett par gånger i veckan
- 3 etc...

Förutfattad mening

Hur lång resväg har du till ditt arbete?

0-2 km

3-5 km

5-10 km

Mer än 10 km

Mer än en fråga

Sover du bättre om det är mörkt och tyst?

- 1 Bättre
- 2 Sämre
- 3 Ingen skillnad
- 4 Vet ej/har aldrig hänt

Har du under de senaste 3 mån varit förkyld och haft feber?

1. Ja
2. Nej

Vag fråga - svåranalyserad

**Hur ofta brukar du sola på sommaren?
(Hur många gånger per vecka eller månad)?**

- 1 Mer än 2 gånger i veckan
- 2 1-2 gånger i veckan
- 3 2-3 gånger i månaden
- 4 1 gång i månaden eller mindre
- 5 Aldrig
- 9 Vet ej

Frågor om det förflutna

Det första man bör fråga sig är om respondenterna kan förväntas ha uppmärksammat och "lagt på minnet" det man frågar efter överhuvudtaget.

Hur många bilar passerade dig på vägen till jobbet imorse?

Minnet är *inte* ett fotoalbum med objektiva bilder som förblir oförändrade över tid!

Hur långt tillbaka kan man fråga om då?

Det beror på vad man frågar efter. Riktlinjer:

Framträdande händelser (större inköp, sjukhusvistelser, viktiga livshändelser etc) = kan minnas många år senare

Vardagliga händelser (matinköp, motionerande etc) = Få veckor

Attitydfrågor

Attitydfrågor

**Att fråga efter någons
attityd – åsikt – inställning...**

...till någonting

Attitydfrågor

Två typer av attityder

- ”Stabila”
- ”Temporära”

Attitydfrågor

”Stabila”

The filedrawer model (Wilson & Hodges 1992)

- Förstå fråga
- Finna svar
- Bedöma svar
- Avge svar

Attitydfrågor

”Stabila”

The filedrawer model (Wilson & Hodges 1992)

Antaganden:

- Attityder finns redan
- Attityder är stabila

Attitydfrågor

”Temporära”

Skapa en åsikt ”här och nu”

- Förstå fråga
- ~~Finna~~ **Skapa** svar
- Bedöma svar
- Avge svar

Attitydfrågor

”Temporära”

Skapa en åsikt ”här och nu”

Perifer info blir viktigt:

- Frågekontext
- Frågeordning
- Andra omständigheter

= osäkra mätningar(?)

Attitydfrågor

”Temporära”

I dessa fall är det viktigt:

- Tänk igenom fråga för fråga
- Formulera den så enkelt som möjligt
- Var medveten om kontext

Attitydfrågor

”Temporära (och stabila)”

Att tänka på:

(Wärneryd m.fl.)

- **Var försiktig med att fråga om ämnen som folk inte intresserat sig för**

Attitydfrågor

”Temporära”

Att tänka på:

(Wärneryd m.fl.)

- **Var försiktig med att dra slutsatser från svaren på enstaka frågor**

Påståenden

Frågor i påståendeform **ÄR** problematiskt

Påståenden

Frågor i påståendeform **ÄR** problematiskt

- Ursprung
- Varför fungerar det dåligt?
- När fungerar det?

Påståenden

Varför fungerar det dåligt

- Hypotetiska situationer
- Uppmuntrar till "acquiescence" (benägenhet att hålla med)
- Osäkrare på sina svar
- Svårt att utforma neutrala påståenden

Påståenden

När fungerar det?

- Riktiga påståenden, aktuella och som alla kan förväntas ha en uppfattning om
- När ämnet är känsligt
- Bättre för attityder/värderingar än för rena faktafrågor

Svarsalternativ

- 1 Grundregler
- 2 Svarsskalor
- 3 Antal skalsteg?
- 4 Mittenalternativ?
- 5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Svarsalternativ

Grundregler

- Ömsesidigt uteslutande
- Uttömmande
- Överblickbara
- Jämna skalsteg
- Ett svar på frågan

Svarsalternativ

- 1 Grundregler
- 2 Svarsskalor
- 3 Antal skalsteg?
- 4 Mittenalternativ?
- 5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Svarsskalor

- Konsekvens i blanketten om möjligt (ej överskuggande självändamål!)
- Verbaliserade alternativ (undantag)
- Jämna skalsteg

Svarsskalor

- Konsekvent och jämnt uttryckt
möjligt (om möjligt)
- Verbaliserade
(undantag)
- Jämna skalsteg

Obs!

De flesta skalor är på
nominal/
ordinal-skalenivå

Svarsskalor

Svarsskalans format kan påverka

Olika resultat om skalan går från -5 till +5 jämfört 0 till 10 (Schwarz, Knauper, Hipler, Noelle-Neuman & Clark, 1991)..

34% valde en punkt mellan 0 och 5

Inte alls framgångsrik		Extremt framgångsrik
0	5	10

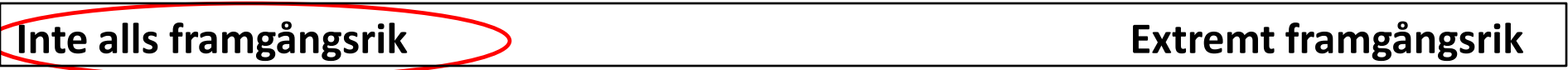
Inte alls framgångsrik		Extremt framgångsrik
-5	0	+5

... men bara 13% valde en punkt mellan -5 och 0. Svarsskalans format tycks påverka svaren.

Svarsskalor

Första exemplet

Vad betyder detta?

Alltså, eftersom skalan är otydlig påverkar formatet hur den uppfattas. Ändpunkterna får olika betydelse och därmed påverkas också svaren.

Inte alls framgångsrik
0 ➔ "avsaknad av framgång"

Inte alls framgångsrik
-5 ➔ "misslyckad"

Bipolär - Unipolär

“Tomater är röda”

☐ Instämmer helt	☐ Instämmer helt
☐ Instämmer delvis	☐ Instämmer till stor del
☐ Varken instämmer eller tar avstånd	☐ Instämmer till viss del
☐ Tar delvis avstånd	☐ Instämmer inte alls
☐ Tar helt avstånd	
☐ Vet ej/ingen åsikt	☐ Vet ej/ingen åsikt

Svarsalternativ

- 1 Grundregler
- 2 Svarsskalor
- 3 **Antal skalsteg?**
- 4 Mittenalternativ?
- 5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Svarsskalor

Antal skalsteg

- 5-11.... 7
- Dock två aspekter
 1. Reliabilitet – validitet
 2. Användarvänligt

Hur ska analysen göras/se ut?

Svarsalternativ

- 1 Grundregler
- 2 Svarsskalor
- 3 Antal skalsteg?
- 4 **Mittenalternativ?**
- 5 Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt

Mittenalternativ?

- **Varken bra eller dåligt**
- **Både bra och dåligt**
- **En väg ut...**

Svarsalternativ

- 1 Grundregler
- 2 Svarsskalor
- 3 Antal skalsteg?
- 4 Mittenalternativ?
- 5 **Vet inte/ingen åsikt/ej aktuellt**

Tidningsrubrik

Cyklister är för hjälmlag

73 procent är för lag om obligatorisk cykelhjälm

Tidningsrubrik

Frågan bakom rubriken och artikeln:

”Skulle du vilja ha en lag om cykelhjälm om den hjälpte till att rädda cirka 30 liv per år?”

Tips vid frågekonstruktion

Undvik...

- ...Långa meningar, långa ord, svåra begrepp, facktermer
- ...bindeord (och, samt, eller)
- ...negationer
- ...ledande frågor (pos/neg laddade)

Tack för mig!

Fredrik.scheffer@scb.se

